

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 12.03.2025

Nr. 9/6-3

Atzinums par LSM programmas “LR1” 2025. gada 18. februāra raidījuma “Krustpunktā” dalībnieku atlasī

2025. gada 19. februārī Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu [...] (turpmāk – Iesniegums), kurā tiek vērsta uzmanība VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) programmā “Latvijas Radio 1” (turpmāk – LR1) 2025. gada 18. februārī izskanējušā raidījuma “Krustpunktā” (turpmāk – Raidījums) dalībnieku sastāvam.

Iesniedzējs vēršas pie ombuda ar *jautājumu un vienlaikus sūdzību* par Raidījuma dalībnieku atlasī, uzskatot, ka *acīmredzami tika ignorēta partija LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ (LPV), kaut arī pēc jaunākajiem sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem (SKDS janvāris), šobrīd un jau vairākus mēnešus [LPV ir] otra populārākā partija valstī.*

Lai izvērtētu Iesniegumā lūgto, ombuds no 2025. gada 19. februāra līdz 12. martam:

- iepazīnās ar Iesnieguma saturu;
- iepazīnās ar Iesniegumā norādīto Raidījumu. Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:
<https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/krustpunkta/krustpunkta-kadai-jabut-latvijas-pozicijai-vertejot-si-briza-asv.a203258/>;
- 2025. gada 20. februārī rakstiski uzdeva jautājumu LSM radio programmu satura galvenajai redaktorei Anitai Braunai un 2025. gada 26. februārī saņēma atbildi uz to.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] LSM programmas LR1 raidījums “Krustpunktā” ir regulāra radio programmas daļa, kas lineārajā apraidē ir klausāma darbdienās no plkst. 12:45 līdz 14:00 ar atkārtojumu plkst. 21:05. Raidījumu arhīvs pieejams LSM video un audio satura atskaņotājā “REplay.lv”.

Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti <https://replay.lsm.lv/lv/skaties/raidijums/2028/krustpunkta/>.

Raidījuma “Krustpunktā” aprakstā ir lasāma šāda informācija: *Mūsu redzes lokā aktuālo notikumu analīze Latvijā un pasaulē: **politiskās diskusijas**, ekonomikas, sociālo u.c. **problēmu analīze**, amatpersonu **izvaicāšana**, **pētnieciskie raidījumi**. Tāpat studijā **kopā ar ekspertiem izvērtējam un komentējam politiskās**, ekonomiskās un sociālās norises Latvijā. Klausītājus viedokli aicinām izteikt "Brīvajā mikrofonā".* [visi izcēlumi mani – E.A.]

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti: <https://lr1.lsm.lv/lv/lr1/raidijumi/krustpunkta/>.

2025. gada 18. februārī Raidījumā tika iztirzāts jautājums – *Kādai jābūt Latvijas pozīcijai, vērtējot šī brīža ASV ārpolitiku?* Raidījumu vadīja LR1 žurnāliste Māra Jansone un kā uzaicinātie viesi piedalījās pieci Latvijas Republikas 14. Saeimas Ārlietu komisijas un Eiropas lietu komisijas deputāti (saraksts veidots alfabētiskā secībā):

- Jānis Grasbergs, Frakcija “Nacionālā apvienība”, Eiropas lietu komisija;
- Zanda Kalniņa-Lukaševica, frakcija Jaunā VIENOTĪBA, Ārlietu komisija un Eiropas lietu komisija;
- Antoņina Ņenaševa, frakcija PROGRESĪVIE, Ārlietu komisijas Baltijas lietu apakškomisija;
- Harijs Rokpelnis, Zaļo un Zemnieku savienības frakcija, Eiropas lietu komisija;
- Juris Viļums, frakcija “APVIENOTAIS SARAKSTS – Latvijas Zaļā partija, Latvijas Reģionu Apvienība, Liepājas partija”, Ārlietu komisija.

[2] Iesniedzējs lūdz ombudu *sniegt savu neatkarīgu vērtējumu par konkrēto situāciju saistībā ar raidījumu “Krustpunktā”, un uzskata, ka, nezaicinot uz Raidījumu frakcijas LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ (turpmāk – LPV) pārstāvi, LSM savā rīcībā nav ievērojis:*

1) šādus Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodeksā noteiktos Latvijas Radio darbības pamatprincipus:

2.1. Latvijas Radio misija ir kalpot Latvijas sabiedrības interesēm, un to savā darbā ievēro visi Latvijas Radio darbinieki.

2.2. Latvijas Radio darbinieki savus pienākumus veic saskaņā ar sabiedrisko mediju vispārpieņemtajām pamatvērtībām, kas ir neatkarība, uzticamība un cilvēka cieņa. Šīs vērtības caurauž gan medija ikdienas darbu, gan radīto saturu.

2.3. Latvijai Radio darbinieki, kuri iesaistīti satura veidošanā, ievēro visaugstākos žurnālistikas standartus un sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu redakcionālās vadlīnijas.

- 2) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteikto sabiedrisko mediju redakcionālo vērtību vārda brīvība: *Sabiedriskie mediji aizsargā vārda un preses brīvību, kas ir demokrātiskas sabiedrības pastāvēšanas priekšnosacījums. Sabiedriskie mediji nedrīkst pakļauties ietekmei, kas varētu ierobežot brīvu informācijas apmaiņu vai traucēt atklātas debātes par jebkuru sabiedrībai nozīmīgu jautājumu.*
- 3) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteikto sabiedrisko mediju darbības profesionālo principu viedokļu daudzveidība: *Sabiedriskie mediji atspoguļo dažādu sabiedrības grupu viedokļus, arī tādus viedokļus, kas kādam varētu likties nepieņemami.*

[3] Uz ombuda 2025. gada 20. februārī uzdoto jautājumu LSM radio programmu satura galvenajai redaktorei Anitai Braunai – kādi redakcionāli apsvērumi noteica to, kurus Latvijas Republikas Saeimas deputātus aicināja uz Raidījumu – tika saņemts šāds skaidrojums:

Latvijas Radio, izvēloties raidījumu viesus, vadās pēc vairākiem principiem, kas izklāstīti Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās (turpmāk – vadlīnijas). 18.februāra raidījuma “Krustpunktā” kontekstā galvenie principi ir:

- 1) vadlīniju 1.4 sadaļā noteiktais: *“Veidojot saturu par kādu konkrētu tematu, tajā iekļaujami **tematam nozīmīgi, atbilstoši un kompetenti viedokļi** [izcēlums mans – E.A.]”*
- 2) vadlīniju 2.6. sadaļā *“Varas pārstāvji LTV, LR raidījumos un LSM.LV materiālos”* noteiktais: *“Valdību (pašvaldību) veidojošie politiķi ir viens no primārajiem informācijas avotiem medijos, un no viņiem tiek prasīta lielāka atbildība. Līdztekus tam sabiedriskie mediji dod iespēju izskanēt arī citu politisko partiju viedokļiem, un arī tie ir pakļauti izvērtēšanai. **Sabiedriskajiem medijiem nav pienākuma visām partijām velīt vienādu raidlaiku vai nodrošināt mehānisku līdzsvaru starp pretējiem viedokļiem savā saturā. Veidojot saturu, žurnālisti ņem vērā plašāku kritēriju loku un vērtē, cik svarīgi konkrētam tematam ir dažādi argumenti, kā arī ņem vērā žanru un formātu robežas** [izcēlums mans – E.A.]. (..) Īpaši uzmanīgi sabiedriskie mediji darbojas **priekšvēlēšanu aģitācijas periodā**. Sabiedrisko mediju darbība pirms vēlēšanām detalizētāk ir aprakstīta vēlēšanu vadlīnijās, kas tiek veidotas un publicētas pirms katrām vēlēšanām.”*

*18.februāra raidījums “Krustpunktā” iztirzāja jautājumu, kādai jābūt Latvijas nostājai jautājumā par ASV īstenoto ārpolitiku, Ukrainas miera sarunām un NATO nākotni. Raidījuma veidotāji izlēma uz diskusiju aicināt **visu koalīcijas partiju pārstāvjus**, jo pašreizējo valdību veidojošo partiju viedoklis dažādos jautājumos nav vienots, bet lēmumi, ko tie pieņem, jo īpaši šajā ģeopolitiskajā situācijā, ir būtiski sabiedrībai. Savukārt, **izvēloties opozīcijas partiju pārstāvjus, tika ņemts vērā nevis partiju reitings, bet***

gan deputātu darbība Saeimas Ārlietu un Eiropas lietu komisijās un opozīcijas pārstāvība raidījumā ilgākā posmā [izcēlums mans – E.A.].

12.februāra raidījumā “Krustpunktā” piedalījās LPV pārstāvis, Saeimas Nacionālās drošības komisijas deputāts Kristaps Krištopans. <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/krustpunkta/krustpunkta-vai-butu-nepieciessams-ierobežot-turismu-uz-agresorva.a203002/>

Latvijas Radio norāda, ka LPV pārstāvju viedokļi tiek regulāri atspoguļoti Latvijas Radio dažādu formātu raidījumos. Piemēram, LPV līderis Ainārs Šlesers 13.janvārī bija raidījuma “Labrīt” galvenais viesis: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/labrit/ainars-slesers-problema-ir-nevis-ar-airbaltic-vaditaju-bet-latvi.a201640/>

*Latvijas Radio vērs uzmanību, ka **neveido savu saturu, vadoties pēc jaunākajiem politisko partiju sabiedriskās domas aptaujas rezultātiem.** Izvēloties raidījuma viesus, Latvijas Radio ņem vērā **vairāku kritēriju kopumu.** Politisko partiju sabiedriskās domas aptaujas rezultāti atsevišķos gadījumos var būt viens no kritērijiem, bet tas tiek skatīts kontekstā ar citiem kritērijiem, kā arī raidījuma formātu un mērķi. Piemēram, **speciālajos priekšvēlēšanu raidījumos, kuros tiek iztaujāti deputātu kandidāti, partiju reitingi var būt kritērijs viesu izvēlei formātos, kuros to ierobežojumu dēļ nav iespējams uzaicināt visu kandidātu sarakstu pārstāvjus.** [visi izcēlumi mani – E.A.]*

*Latvijas Radio arī norāda, ka kopš šā gada 8.februāra Latvijā ir sācies priekšvēlēšanu aģitācijas periods, kurā raidījuma viesu izvēlei tiek piemēroti vēl **papildu kritēriji** [izcēlums mans – E.A.]. LSM ir pieņēmis nolikumu “Par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēletājiem izvietojšanas un raidījumu veidošanas kārtību SIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” programmās un pakalpojumos pirms 2025.gada pašvaldību vēlēšanām”.*

*Nolikuma 2.1. punkts paredz, ka “**priekšvēlēšanu aģitācijas periodā raidījumos nedrīkst iekļaut priekšvēlēšanu aģitāciju un politisko reklāmu**”, bet 2.2 punkts, ka “**raidījumos nav pieļaujama nekāda veida politiskā reklāma, kas vērsta uz politisko organizāciju, politisko organizāciju apvienību, vēletāju apvienību, deputātu kandidātu vai to apvienības popularitātes veicināšanu**”. Šajos punktos noteiktais neattiecas uz priekšvēlēšanu raidījumiem LSM programmās, kas tiek veidoti par Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes sabiedriskā pasūtījuma ietvaros šim mērķim LSM piešķirtajiem finanšu līdzekļiem (nolikuma 2.7 punkts). Savukārt nolikuma 3.6. punkts paredz: “**Atspoguļojot to valsts amatpersonu darbību, kas kandidē vēlēšanās, LSM žurnālisti izvērtē, vai amatpersona konkrētajā gadījumā veic savus oficiālos pienākumus vai tā ir priekšvēlēšanu aktivitāte. Raidījumos atspoguļo tikai tās amatpersonu darbības, kuras atbilst ziņu un analītikas kritērijiem un par kurām sabiedrībai ir būtiski zināt.**” [visi izcēlumi mani – E.A.]*

Tādējādi deputātu kandidātus vai personas, kas paziņojušas par kandidēšanu, priekšvēlēšanu aģitācijas laikā Latvijas Radio aicina tikai uz speciālajiem priekšvēlēšanu raidījumiem, kuru mērķis ir iepazīstināt vai izvērtēt kandidātu politisko piedāvājumu, bet uz citiem raidījumiem - tikai gadījumos, ja temata pilnvērtīgam atspoguļojumam nav iespējams iztikt bez deputāta kandidāta kā atbildīgās amatpersonas

vai eksperta viedokļa. [visi izcēlumi mani – E.A.]

Līdz ar to Latvijas Radio 1 18.februāra raidījumā “Krustpunktā” viesu atlase ir notikusi atbilstoši LSM normatīvajiem aktiem.

Latvijas Radio atgādina, ka viena no LSM pamatvērtībām ir neatkarība, kas definēta vadlīniju 1.3 sadaļā: “Sabiedriskie mediji ir redakcionāli neatkarīgi un nepakļaujas valsts varas, pašvaldību institūciju, politisko partiju, reliģisko organizāciju, ekonomisko aprindu, kādu grupu un atsevišķu personu interesēm, ietekmei un citādiem mēģinājumiem iejaukties to darbā.”

[4] Ņemot vērā, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) 18. panta pirmo daļu ombuds pārrauga sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu sniegto pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, ombuda iespējās ir sniegt atzinumu par redakcionālā lēmuma – neaicināt uz Raidījumu 14. Saeimas frakcijas LPV pārstāvi – atbilstību:

1) Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodeksā noteiktajiem darbības pamatprincipiem:

- *Latvijas Radio misija ir kalpot Latvijas sabiedrības interesēm, un to savā darbā ievēro visi Latvijas Radio darbinieki.*
- *Latvijas Radio darbinieki savus pienākumus veic saskaņā ar sabiedrisko mediju vispārpieņemtajām pamatvērtībām, kas ir neatkarība, uzticamība un cilvēka cieņa. Šīs vērtības caurauž gan medija ikdienas darbu, gan radīto saturu.*
- *Latvijas Radio darbinieki, kuri iesaistīti satura veidošanā, ievēro visaugstākos žurnālistikas standartus un sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu redakcionālās vadlīnijas, [..].* [visi izcēlumi mani – E.A.]

2) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētajai sabiedriskā medija redakcionālajai vērtībai **vārda brīvība**:

Sabiedriskie mediji aizsargā vārda un preses brīvību, kas ir demokrātiskas sabiedrības pastāvēšanas priekšnosacījums. Sabiedriskie mediji nedrīkst pakļauties ietekmei, kas varētu ierobežot brīvu informācijas apmaiņu vai traucēt atklātas debates par jebkuru sabiedrībai nozīmīgu jautājumu. Sabiedriskie mediji nepieļauj ne ārēju, ne iekšēju satura cenzūru un izvairās no pašcenzūras. [..]. [visi izcēlumi mani – E.A.]

3) Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktajam sabiedrisko mediju darbības profesionālajam principam **viedokļu daudzveidība**:

*Sabiedriskie mediji atspoguļo dažādu sabiedrības grupu viedokļus, arī tādus viedokļus, kas kādam varētu likties nepieņemami. Veidojot saturu par kādu konkrētu tematu, tajā iekļaujami **tematam nozīmīgi, atbilstoši un kompetenti viedokļi.** [..]. [visi izcēlumi mani – E.A.]*

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[5] Ņemot vērā Iesnieguma ievada daļā izklāstītos apsvērumus (ar atsaucēm uz Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem) par politisko partiju būtisko lomu demokrātiskā valstī un Iesniedzēja norādīto: *Partiju dalība vēlēšanu priekšvakarā sabiedriskajos medijos ir nozīmīga demokrātijas pastāvēšanai, un šobrīd partiju debates 2025.gada pašvaldību vēlēšanām rit pilnā sparā* [visi izcēlumi mani – E.A.], ombuds secina, ka, iespējams, Iesniedzējs maldīgi ir uztvēris Raidījumu kā priekšvēlēšanu aģitācijas platformu, proti, kā priekšvēlēšanu politisko debašu raidījumu.

Veidojot priekšvēlēšanu politiskās debates, politisko partiju aktuālie reitingi tiešām ir viens no debašu dalībnieku izvēles svarīgākajiem nosacījumiem, nav iedomājamas pilnvērtīgas debates bez sabiedrībā populārāko partiju pārstāvju piedalīšanās. Šādos gadījumos LSM pienākums būtu nodrošināt visām pašvaldību vēlēšanās startējušajām partijām iespēju iepazīstināt LSM auditoriju ar savu politisko piedāvājumu. Taču šāds pienākums nav attiecināms uz šo Raidījumu, jo tas nav bijis iecerēts kā politiskās priekšvēlēšanu debates. Konkrētā Raidījuma formāts un tematika paredz ar uzaicinātajām amatpersonām kā ārpolitikas ekspertiem izvērtēt un komentēt ģeopolitisko situāciju pasaulē, analizējot radušās problēmas, noskaidrot Latvijas valsts pozīciju jautājumos par miera iespējām Ukrainā, NATO nākotni, Eiropas un Latvijas drošību.

Jāņem vērā, ka 2025. gada 6. februārī ir apstiprināts LSM nolikums “Par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēlētajiem izvietojšanas un raidījumu veidošanas kārtību SIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” programmās un pakalpojumos pirms 2025.gada pašvaldību vēlēšanām” (Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://ltv.lsm.lv/satura-veidosana/pasvaldibu-velesanas-2025>), kas paredz, ka priekšvēlēšanu laikā LSM nodrošina, lai tā regulārās satura vienības netiktu izmantotas priekšvēlēšanu aģitācijas mērķiem. Tādējādi, ņemot vērā, ka pašvaldību vēlēšanu priekšvēlēšanu aģitācijas periods ir sācies 2025. gada 8. februārī, var secināt, ka, iespējams tādēļ uz Raidījumu netika aicināts partijas “Latvija pirmajā vietā” priekšsēdētājs Ainārs Šlesers, jo jau 2024. gada 12. oktobrī partijas kongresā viņš tika nominēts par partijas kandidātu Rīgas mēra amatam.

LSM radio satura galvenā redaktore savā atbildē ombudam norāda, ka priekšvēlēšanu aģitācijas periodā raidījumos nedrīkst iekļaut priekšvēlēšanu aģitāciju un politisko reklāmu, kas vērsta uz politisko organizāciju, deputātu kandidātu popularitātes veicināšanu. Tādējādi redakcijām ir tiesības kritiski izvērtēt riskus, ka kāds deputāta kandidāts varētu izmantot ar pašvaldību vēlēšanām nesaistītus raidījumus priekšvēlēšanu aģitācijas mērķiem. Taču tas nesniedz pilnvērtīgu skaidrojumu faktam, ka uz Raidījumu netika aicināti arī citi Saeimas frakcijas LPV pārstāvji, kuri saskaņā ar publiski pieejamo informāciju negrasās piedalīties pašvaldību vēlēšanās, līdzīgi kā šādu nodomu nav uz Raidījumu uzaicinātajiem citu Saeimas frakciju pārstāvjiem.

[6] Ja Raidījums nav uzskatāms par priekšvēlēšanu aģitācijas un priekšvēlēšanu politisko debašu raidījumu, tad jautājumu par Saeimas frakciju pārstāvju dalību tajā regulē Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju 2.6. punkts “Varas pārstāvji LTV, LR raidījumos un LSM.lv materiālos” (Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.seplp.lv/lv/redakcionalas-vadlinijas-etikas-koдекsi-un-citi-padomes-lemumi>), kurā cita starpā norādīts *Sabiedriskajiem medijiem nav pienākums savā saturā visām partijām velīt vienādu raidlaiku vai nodrošināt mehānisku līdzsvaru starp pretējiem viedokļiem. Veidojot saturu, žurnālists ņem vērā plašāku kritēriju loku un vērtē, cik svarīgi konkrētam tematam ir dažādi argumenti, kā arī ņem vērā žanru un formātu robežas* [visi izcēlumi mani – E.A.].

Ombuds piekrīt, ka katru reizi, kad uz kādu raidījumu tiek aicināts vienas Saeimas frakcijas pārstāvis, attiecīgi uzreiz aicināt pārējo sešu frakciju pārstāvjus nebūtu lietderīgi. Tad LSM raidījumi sāktu aizvietot tās diskusijas, kuru īstā vieta būtu parlamenta sēžu zāle vai komisiju telpas. LSM nav ne pienākums, ne iespējas nodrošināt visām Saeimas frakcijām vienlīdzīgas izteikšanās iespējas viena atsevišķa raidījuma vai sižeta ietvaros, par vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu var runāt tikai saistībā ar LSM veidoto programmu kopumu un sabiedriskā pasūtījuma izpildi LSM saturā kopumā.

Atsevišķu raidījumu gadījumā redakcionālo lēmumu par kāda politiķa aicināšanu vai neaicināšanu nosaka šādi žurnālistikas darba aspekti:

- 1) raidījuma žanra un formāta noteiktās robežas:

Iesniegumā ir minēts, ka Raidījuma producente, atbildot uz jautājumu par Raidījuma dalībnieku izvēli, ir norādījusi uz ierobežotu ētera laiku un studijas ietilpību. Ētera laiks (50 min.) būtiski ierobežo dalībnieku skaitu, ja raidījuma iecere ir saņemt no katra dalībnieka izsmeļošus komentārus par katru raidījuma saturu strukturējošo jautājumu. Piemēram, ja raidījuma vadītājs uz uzdoto jautājumu ļauj katram no pieciem viesim izteikties 2 minūšu garumā, tad kopā ar vadītāja starpjautājumiem, precizējošajiem jautājumiem un komentāriem ir nepieciešamas vismaz 15

minūtes vienam atbilžu aplim, līdz ar ko raidījuma laikā ir iespējams uzdot un saņemt atbildes tikai uz trīs sarunu strukturējošajiem jautājumiem. Palielinot raidījuma viesu skaitu līdz septiņiem (tā, lai būtu pārstāvētas visas Saeimas frakcijas), raidījumā varētu vairs uzdot tikai divus sarunu strukturējošus jautājumus. Risinājums nav arī raidlaika pagarināšana, jo precīzajos stundu laikos (šajā gadījumā plkst. 14:00) LR1 programmā ir paredzētas ziņu pārraides.

Raidījuma dalībnieku skaitu ierobežo arī studijas fiziskā ietilpība un tehniskā nodrošinājuma iespējas. Ombuda vērtējumā pieci viesi Raidījumā jau ir pārāk liels dalībnieku skaits, jo, klausoties Raidījuma audio versiju, rodas grūtības precīzi identificēt katru runātāju. Domājams, šo apsvērumu dēļ studijā ir ieplānotas tikai piecas viesu vietas, jo tas varētu būt iespējami lielākais produktīvo dalībnieku skaits diskusiju raidījumiem. Jāņem vērā, ka Raidījums primāri izskan radio formātā, ko liela daļa auditorijas klausās tiešraidē, un radio kā vienīgi audiāla medija specifika neļauj veidot diskusiju raidījumus ar pārāk lielu dalībnieku skaitu. Līdz ar to šeit noteicošais ir nevis jautājums par raidījuma dalībnieku skaitu, bet gan jautājums par konkrēto dalībnieku izvēli šī iespējamā skaita ietvaros;

2) dalībnieku kompetence Raidījumā aplūkotajos jautājumos:

LSM radio programmu satura galvenā redaktore savā atbildē ombudam paskaidro, ka redakcionālais lēmums bija aicināt uz Raidījumu visu trīs koalīcijas partiju pārstāvjus, jo ir vērojama viedokļu atšķirība valdošās koalīcijas ietvaros, kas neļauj droši prognozēt, kādus lēmumus tā varētu pieņemt pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā. Šāds arguments ombudam šķiet pietiekams, lai pamatotu redakcionālo izvēli aicināt uz Raidījumu visu koalīciju veidojošo frakciju pārstāvjus.

Jāņem vērā, ka par valdošo partiju pārstāvju un valsts politiskās vadības viedokļiem vienmēr būs pastiprināta un lielāka mediju interese kaut vai tā iemesla dēļ, ka tās ir personas, kuras aktuālajā brīdī pieņem vai ietekmē sabiedrībai būtiskus lēmumus. Sabiedriskajam medijam ir jānodrošina iespēja savus atšķirīgos viedokļus paust arī parlamentārajai opozīcijai, taču, kā jau tika iepriekš norādīts, tas nav nodrošināms katrā sižetā vai raidījumā atsevišķi ņemot, bet gan visā LSM veidoto programmu kopumā. Turklāt opozicionāro partiju viedokļu īpatsvars LSM saturā netiek noteikts vienīgi balstoties konkrētās frakcijas skaitliskajā lielumā vai partijas reitingos, tikpat būtiski faktori ir šo viedokļu atbilstība sabiedrības interesēm un sabiedriskā medija vispārējam stratēģiskajam mērķim stiprināt Latvijas demokrātisko iekārtu, vārda brīvību un Latvijas iedzīvotāju sajūtu, ka viņi ir piederīgi Latvijai, kopt latviešu valodu un nacionālo kultūru. Nozīme ir arī konkrēto viedokļu paudēju kompetencei konkrētajos jautājumos un spējai izteikties

auditorijai saistošā veidā.

Ņemot vērā radio programmu satura galvenās redaktora sniegtos piemērus līdzšinējai frakcijas LPV deputātu dalībai LSM radio programmu raidījumos, t.sk. arī raidījumā “Krustpunktā”, ombudam nav radies priekšstats, ka šīs frakcijas pārstāvji tiktu klaji ignorēti un tiem nav dotas iespējas izteikties LSM programmās kopumā, ka pastāvētu tendencioza un subjektīva attieksme pret konkrēto politisko partiju redakcionālās politikas līmenī.

Balstoties Raidījuma satura analīzē, var konstatēt, ka Raidījuma viesi tika iztaujāti ne tikai kā valsts varas pārstāvji, bet viņiem tika lūgts komentēt pasaulē notiekošās aktualitātes kā ārpolitikas ekspertiem – Saeimas Ārlietu komisiju un Eiropas lietu komisiju pārstāvošiem deputātiem. Tas ļauj ombudam secināt, ka galvenais Raidījuma dalībnieku izvēles kritērijs bija uzaicināto deputātu darbība Saeimas Ārlietu komisijā vai Eiropas lietu komisijā. Dalība norādītajās komisijās ir visu Raidījuma dalībnieku vienojošais faktors, kurš netieši norāda uz viņu kā ārpolitikas ekspertu statusu. Vienlaicīgi ir jākonstatē, ka abās minētajās komisijās darbojas arī uz Raidījumu neaicinātie frakcijas LPV deputāti Ričards Šlesers un Ramona Petraviča, kā arī frakcijas “Stabilitātei!” deputāti Dmitrijs Kovaļenko un Jekaterina Dreilinga. Pats fakts, ka frakcijas šajās uz Latvijas ārpolitiku attiecināmās komisijās ir delegējušas tieši šos kolēģus, norāda uz frakciju pārlicību par šo deputātu kompetenci ārpolitikas jomā. Ombuda rīcībā nav informācijas, kas liktu apšaubīt uz Raidījumu neaicināto deputātu zināšanas un pieredzi starptautisko attiecību un ģeopolitikas jomās, tomēr jāņem vērā, ka eksperta tēls veidojas no publiskajiem izteikumiem, kas apliecina konkrētā politiķa kompetenci un spēju sniegt padziļinātu ekspertīzi. Līdz ar to pastāv iespēja nonākt cirkulāru nosacījumu situācijā: nepietiekama publiskā aktivitāte konkrētajā jomā neļauj veidoties tam eksperta statusam, kurš pamatotu konkrētā deputāta dalību šai jomai veltītajos raidījumos, savukārt neaicināšana uz šādiem raidījumiem neļauj konkrētajiem deputātiem apliecināt savu eksperta statusu plašākai auditorijai.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[7] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LSM Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt Iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[8] Ombuds neatzīst Raidījuma dalībnieku izvēles faktā LSM darbības profesionālā principa *viedokļu daudzveidība* pārkāpumu, jo Raidījumā tika iekļauti tā tematam nozīmīgi, atbilstoši un kompetenti viedokļi, lai arī netika pausti visi iespējamie viedokļi par iztirzātajām tēmām. Visaptverošu un pilnīgu viedokļu daudzveidību nav iespējams realizēt viena atsevišķa raidījuma ietvaros. Ja uz Raidījumu tiktu uzaicināts frakcijas LPV pārstāvis, bet izslēgts kādas citas opozīcijā esošas frakcijas pārstāvis, joprojām kāds viedoklis tomēr paliktu ārpus Raidījuma. Tāpēc svarīgi ir vērtēt, vai viedokļu daudzveidības princips tiek ievērots LSM programmās un saturā kopumā kā sabiedriskā pasūtījuma gada plāna izpildes būtisks faktors.

[9] Ombuds neatzīst Raidījuma dalībnieku izvēles faktā Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētās redakcionālās vērtības *vārda brīvība* ierobežojumus, jo netika rasti pierādījumi, ka LSM būtu pakļāvies valsts varas, politisko partiju, kādu grupu vai atsevišķu personu interesēm, ietekmei un citādiem mēģinājumiem iejaukties tā darbā, kas ierobežotu brīvu informācijas apmaiņu un traucētu atklātām debatēm par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem. Dalībnieku izvēli Raidījumā ir noteikuši vienīgi atzinuma secinājumu daļā izklāstītie redakcionālie apsvērumi.

[10] Ombuds neatzīst Raidījuma dalībnieku izvēles faktā Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodeksā noteikto prasību pārkāpumus, jo redakcionālais lēmums ir ticis balstīts Latvijas sabiedriskā medija redakcionālajās vadlīnijās un nolikumā “Par bezmaksas aģitācijas un paziņojumu par tikšanos ar vēlētājiem izvietojšanas un raidījumu veidošanas kārtību SIA “Latvijas sabiedriskais medijs” programmās un pakalpojumos pirms 2025. gada pašvaldību vēlēšanām” noteiktajā, tādējādi tika nodrošināta žurnālistikas standartu ievērošana. Redakcionālais lēmums nav pretrunā ar sabiedrisko mediju vispārpieņemtajām pamatvērtībām un tas atbilst LSM misijai kalpot Latvijas sabiedrības interesēm.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[11] Redakcionāli izvērtēt iespēju uz kādu LSM radio programmu raidījumu, kas vēltīts starptautiskās politikas aktualitātēm, ārpolitikas eksperta statusā un ekspertu rotācijas kārtībā uzaicināt arī Latvijas Republikas Saeimas frakcijas LPV Ārlietu komisijas vai Eiropas lietu komisijas deputātus, lai tādējādi LSM saturā tiktu iekļauti partijas “Latvija pirmajā vietā” viedokļi

par ASV realizēto ārpolitiku, miera iespējām Ukrainā, NATO nākotni, Eiropas un Latvijas drošību, kas tādējādi veicinātu viedokļu daudzveidību attiecībā uz Latvijas valsts pozīciju šajos jautājumos.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU